

Com ja és prou sabut a hores d'ara, el Premi Sant Joan s'ha concedit en la seva divuitena edició a la novel·la *Al mig del camí* d'Antoni Dalmases; un autor ben conegut a la ciutat, els mèrits del qual, però, van molt més enllà del fet que sigui un sabadellenc el qui, "per fi", hagi aconseguit el prestigiós guardó. És fàcil adonar-se'n per poc que es repassi la trajectòria de Dalmases, nascut l'any 53, llicenciat en filologia Hispànica i professor d'institut, que es donà a conèixer l'any 80 amb un estudi sobre Pere Quart i més endavant amb mostres diverses de narrativa infantil i juvenil; fins que l'any 91 guanyà el premi Marià Vayreda amb les narracions de *La infinitud dels parcs* i el 92 l'Andròmina –premi Octubre de novel·la– amb *L'última primavera*, per citar només els dos més significatius. La concessió del Sant Joan, doncs, no fa sinó confirmar una trajectòria progressivament reconeguda.

Val a dir, però, que *Al mig del camí* pot desconcertar fàcilment alguns lectors d'obres anteriors de l'autor, pel fet de constituir, més que no pas una història convencional amb plantejament, nus i desenllaç –tot i que també ho és–, una reflexió sobre l'art mateix de novel·lar. No ens trobem, doncs, amb una novel·la corrent, sinó amb una obra densa, ambiciosa i enormement treballada que es planteja la funció actual del novel·lista, la relació de la novel·la amb la poesia, la pintura o el cinema, o bé el sentit –o la manca de sentit– de narrar avui en dia a través de les paraules. Tot plegat sense que ens trobem ni amb un tractat teòric ni tan sols amb un assaig, perquè se'ns explica mitjançant una forma narrativa que se serveix del "flash-back" i de l'alter-

Al mig del camí, o la novel·la com a reflexió

JOSEP M. RIPOLL

nança de persones gramaticals segons el personatge de què es tracti: tenim així el català Tomàs Verneda –en segona i tercera persona–, l'anglès Jack –en primera persona– i l'alemany Ludwing – les reflexions del qual estan introduïdes per un narrador en tercera persona: "Ludwing afirmava", i "així Ludwing". Tres personatges que coincideixen com a lectors a la Universitat francesa de Caen, estrangers doncs tots ells, d'un cert esperit apàtrida –amb totes les paradoxes que això comporta en el cas del català–, i que s'entreguen a llargues discussions sobre literatura i art en general; sobretot Ludwing, que fascinat primer per la pintura de l'hongarès Mersault i enamorat després de la negra Solange, acabarà suïcidant-se i provocant així la marxa dels altres dos: Jack cap als Estats Units i Tomàs Verneda cap al propi país, on iniciarà però una vida nova en l'anonimat, trobant-se ja "al mig del camí" –citant el Dant– i havent passat per una sèrie d'experiències que el porten a trencar amb el passat.

Aquest és, en part, l'esquema argumental de l'obra, completat per unes quantes presències femenines –Madeleine, Michelle, Claire, Agnès, la ja esmentada Solange–, per les petites mesquineses del món universitari o pel desgraciat accident amb una banda de skin-heads que, indirectament, durà Ludwing a la mort. Però, tal i com el lector ja deu haver endevinat, aquesta no és

una obra massa apta per a ser resumida, ja que allò que interessa a l'autor és, sobretot, la reflexió sobre el fet literari i artístic. D'aquí ve que hi adquireixin tanta importància els fetitxes culturals dels protagonistes, tant si es tracta de Bach i Turner –en el cas de Ludwing– com de Charlie Parker i Erik Satie, o bé d'Eric Rohmer i Katherine Hepburn –en el de Tomàs Verneda. No tan sols perquè la cultura sigui una forma de vida per als personatges, sinó també perquè la pròpia novel·la pren la literatura i l'art com a centres constants de les seves reflexions.

Amb tot el que portem dit fins ara, pot semblar que *Al mig del camí* tingui ben poc a veure amb la producció anterior d'Antoni Dalmases, atès el gust per la narrativitat pura que l'havia anat caracteritzant. Caldria matisar sobre aquest aspecte un parell de coses: la primera, i la primordial, és que ja els contes de *La infinitud dels parcs* reflexionaven sobre la pròpia literatura, encara que fos, de manera indirecta, a partir de la recreació de Borges o Cortázar; així mateix, a *L'última primavera* era palesa una clara voluntat d'experimentació, evident tant en l'alternança de punts de vista –aquí represa– com en la construcció d'alguns capítols en forma de "collage". El segon aclariment, potser més secundari, fa referència al fet que Antoni Dalmases pensa continuar escrivint llibres per a nens i, vol doncs, tenir la llibertat de retornar a formes narratives tradicionals quan li sembli; entre altres coses perquè és un escriptor difícil d'encasellar, per a qui compta només la bona literatura, més enllà de les classificacions. Ho demostra prou amb aquesta última obra, densa, rotunda, de llargs paràgrafs torrencials esplèndidament escrits, que supera tot el que havia escrit fins ara –fins i tot l'excel·lent *L'última primavera*–, i un dels temes de la qual és l'assoliment de la lucidesa. Per això suposa una invitació als lectors a ser, ells també, una mica més lúcids.

ESCOLA DEL SOL

C. Migdia, 35-45 - C. Sant Pau, 20
Tels. 93 727 82 46 - 93 725 74 61
08201 Sabadell